

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди (Україна)**

**Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі
(Республіка Польща)**

Стамбульський університет (Турецька Республіка)

Вроцлавський університет (Республіка Польща)

Університет Коменського в Братиславі (Словацька Республіка)

**Collegium Humanum Варшавський Університет Менеджменту
(Республіка Польща)**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА»

**Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої
95-річчю від дня народження члена-кореспондента НАПрН України,
академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки
України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

За науковою редакцією:

Александра Енґлер-Якуб'як, Олена Коваленко, Пьотр Якуб'як

29 березня 2024 року

м. Харків

<i>ДОНІЙ А.А.</i> СВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	526
<i>КИРСТЯ М.В.</i> СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: АНАЛІЗ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВАЖЛИВІСТЬ У КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ.....	530
<i>КОСТЮЧЕНКО Н.Д.</i> УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ	532
<i>НЕКРАСОВ Д.О.</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	535
<i>РИНДИЧ А.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОСВІДУВАННЯ ОСОБИ У ВОЄННИЙ ЧАС	537
<i>САНЖАРОВА К.О.</i> ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ	539
<i>ТИМЧЕНКО К.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБИ ПРО ПІДОЗРУ В РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	542

**СЕКЦІЯ «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО. МИТНЕ ТА ПОДАТКОВЕ ПРАВО.
ФІНАНСОВЕ ПРАВО»**

<i>БАРАНОВ О.А., ДУБНЯК М.В.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	545
<i>АТАМАНЧУК Н.І.</i> ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ПЕРЕГЛЯДУ СТАВОК АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ НА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ В УКРАЇНІ	548
<i>БОГДАНЕЦЬ А.В.</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	551
<i>ГОЛОВАНЬ Т.Г.</i> НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	554
<i>ЗАДИХАЙЛО О.А.</i> ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ”	556

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ”

Задихайло Олена Анатоліївна

доцент кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
кандидат юридичних наук, доцент, e-mail: elenaza.law@gmail.com

В умовах Європейської інтеграції України важливого значення набувають питання реалізації прав і свобод громадян у взаємодії з органами публічної адміністрації. 15 грудня 2023 року набув чинності Закон України «Про адміністративну процедуру», спрямований на удосконалення відносин між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб'єктами, які за законом уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації та фізичними і юридичними особами в процесі розгляду і вирішення адміністративних справ.

Питання про необхідність прийняття закону, який регламентував би відносини органів публічної адміністрації з приватними особами набуло актуальності ще в 1998 р. в рамках Концепції адміністративної реформи в Україні. Зокрема, серед пріоритетних завдань правового забезпечення адміністративної реформи виокремлювалась необхідність суттєвого покращення законодавчого регулювання механізму позасудового захисту прав і свобод громадян, які порушуються органами виконавчої влади та їх посадовими особами.

Право на такий захист реалізується шляхом подання адміністративної скарги до вищого порядку підлеглості органу виконавчої влади (посадової особи). Відповідно процедуру такого розгляду пропонувалось упорядкувати в окремому Адміністративно-процедурному (процедуральному) кодексі України [1].

Однак процес ухвалення базового нормативно-правового акту, який би регулював процедуру позасудового захисту прав і свобод громадян затягнувся на довгі роки, протягом яких до ВРУ було подано шість законопроектів, і супроводжувався гострими дискусіями щодо змісту закону і предмета його регулювання.

І лише 17 лютого 2022 року Закон «Про адміністративну процедуру» було прийнято з відтермінуванням набрання чинності до 15 грудня 2023 р., що обумовлювалось необхідністю приведення у відповідність до базового закону близько 400 нормативно-правових актів, у яких закріплено норми щодо порядку прийняття адміністративних актів у різних сферах.

Серед ключових новел Закону “Про адміністративну процедуру” слід відзначити:

- встановлення основоположних правил взаємовідносин адміністративних органів не лише з фізичними, а й з юридичними особами;
- визначення кола суб'єктів звернення та наділення їх суттєвими процедурними правами;
- встановлення вимог до адміністративних актів (зобов'язання адміністративних органів обґрунтовувати свої рішення), правил набрання ними чинності та оскарження;
- право на відкликання, та визнання недійсним адміністративного акта;
- запровадження правил публічного правонаступництва адміністративного органу;
- регламентація оскарження адміністративних актів у позасудовому порядку.

Разом з тим Закон містить окремі недоліки, що ускладнюють його практичне застосування. Зокрема, це стосується сформульованих в законі базових юридичних термінів, таких як “адміністративна процедура”, “адміністративний орган”, “дискреційні повноваження” тощо. Дефініція в законі має бути сформульована таким чином, щоб з її допомогою можна було отримати вичерпну відповідь на питання, чи підходить цей термін під ті чи інші суспільні відносини, які мають бути врегульовані на підставі відповідного нормативно-правового акту чи ні. Неточні, абстрактні дефініції тільки заплутують правозастосовників і знижують ефективність їхньої діяльності.

Так, категорія “адміністративної процедури” в законі формулюється як “визначений законом порядок розгляду та вирішення справи”. На наш погляд, таке абстрактне визначення викликає більше запитань, ніж дає вичерпну відповідь щодо розуміння основної правової категорії закону. З огляду на це, варто було б у визначенні вжити більш конкретизоване визначення адміністративної процедури, як “визначеного законом порядку розгляду і вирішення адміністративним органом, уповноваженим здійснювати функції публічної адміністрації, індивідуальних адміністративних справ, що здійснюється з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб”.

Представлене в Законі визначення “адміністративного органу” також потребує конкретизації, враховуючи різноманітну правову природу та організаційні особливості суб'єктів владних повноважень, що здійснюють свою діяльність у сфері виконавчої влади та місцевого самоврядування. Як слушно зазначає Р. Мельник “...варто було у визначенні вжити більш широкую категорію «орган державної влади» замість «орган виконавчої влади». Якщо ж автори Закону хотіли позначити названу вище частину суб'єктів видання адміністративних актів за допомогою словосполучення «інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації», то такий крок також не можна визнати вдалим. Намагання включити до «інших суб'єктів» одночасно і Президента, і суб'єкта делегованих повноважень (приватного державного виконавця), і колективне утворення без статусу юридичної особи, не має під собою ані нормативного, ані логічного підґрунтя” [2, с. 8].

Ще однією важливою дефініцією Закону є “дискреційне повноваження”, яке визначається як “повноваження, надане адміністративному органу законом, обирати один із можливих варіантів рішення відповідно до закону та мети, з якою таке повноваження надано”.

Таким чином, законодавець звужує обсяг дискреційних повноважень адміністративних органів до повноважень, визначених законом, не вразовуючи той факт, що окрім законів, зазначені органи керуються у своїй діяльності також і підзаконними нормативно-правовими актами, які наділяють їх певними повноваженнями. Тому зазначене визначення, на наш погляд, потребує розширеного тлумачення дискреційних повноважень з урахуванням європейських норм і стандартів у цій сфері.

В європейському адміністративному просторі питання дискреційних повноважень знаходить своє відображення серед іншого в документах Ради Європи. Так, в рекомендації № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи дискреційні повноваження розглядаються як “повноваження, які адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, тобто, коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за даних обставин” [3]. Тобто регулювання відносин у цьому напрямку, у першу чергу, спрямоване на створення умов убезпечення від загрози посилення невинновданого адміністративного тиску органів влади та забезпечення захисту прав і законних інтересів людини у випадку загрози або порушення їх з боку цих органів.

У цьому контексті вважаємо доцільним внести зміни до визначення “дискреційних повноважень” з урахуванням європейських нормативно-правових актів в контексті регламентації дискреційних повноважень та їх меж.

Таким чином, незважаючи на важливу роль Закону України «Про адміністративну процедуру» для врегулювання відносин між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб’єктами, які законом уповноважені здійснювати владні управлінські функції, і фізичними та юридичними особами, окремі його положення потребують свого доопрацювання й вдосконалення. При цьому, прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» слід розглядати як початок вітчизняної нормотворчої діяльності, спрямованої на повноцінне регулювання діяльності публічної адміністрації.

Список використаних джерел

1. Указ Президента “Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні” *Офіційний вісник України* від 11 червня 1999 р., № 21, ст.943.
2. Р. Мельник “Термінологічні проблеми Закону України “Про адміністративну процедуру” *Адміністративне право і процес*. № 4 (39), 2022, с. 5-15.
3. Рекомендація № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи стосовно здійснення адміністративними органами дискреційних повноважень, прийнята Комітетом Міністрів 11 березня 1980 року на 316-му засіданні Заступників Міністрів URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/rada_yevropy_rekomendaciya_r_80_2_3.pdf